

JORDI PLAY

De terra de ningú a ecobarri

El projecte d'ecobarri de Trinitat Nova, que arriba aquest 2002 a la seva fase de definició, pot ser una mostra de com encara és possible refer la ciutat, dins d'uns nous criteris de sostenibilitat.

Barcelona, com qualsevol urbs, té comptes pendents amb la seva ciutadania. Un n'és la Trinitat Nova, exemple de com es fa un barri sense urbanitzar, de com hi ha terres de ningú a la ciutat. Però vet aquí que la consciència veïnal pot aconseguir que dels tristos conglomerats d'habitatges de 30m² afectats per aluminosi i carbonata-

ció, puguem passar en un futur no gaire llunyà a un exercici en marxa de ciutat sostenible.

Trinitat Nova havia estat durant la transició barri de persistents reivindicacions que, d'una banda, van servir per obtenir l'ambulatori, el mercat, l'ateneu o una millor comunicació, i, de l'altra, per arrelar un fort sentiment de ciutadania. Als

noranta, amb l'aluminosi que advertia de la caiguda del barri, a un barri envellit (2.500 habitants de 7.500 més grans de 65 anys), d'on tothom fugia, s'obre un debat del qual neix el pla comunitari, amb la idea d'"estimular la participació de la gent i cercar solucions, més que anar a la contra", explica Atanasi Céspedes, un dels responsables d'aquesta iniciativa ciutadana que inclou la construcció d'un ecobarri. Els veïns de Trinitat Nova, "per invertir la visió que es té del barri, i que sigui percebut com a oportunitat en lloc de punt de conflicte, van exercir d'autèntics experts en el territori, després d'estar-se quaranta anys al barri". El 1998, de fet, s'inicia el procés d'enderrocament i nova construcció de 1.300 habitatges i ara hi ha la licitació d'obres de 250 i 60 en construcció, al carrer Chafarinas. Ara, el projecte urbanístic de fer un nou barri des de la raó dels qui l'habiten ja és una realitat jurídica, inclòs al PERI, i només resta moldejar el perfil d'ecobarri, procés per al qual l'any 2002 ha de ser crucial. L'obstacle principal, aquell escepticisme superb de l'administració, ja ha estat superat, no sense que "des del 1998, en algun moment hàgim hagut de recórrer al conflicte, i tallar els carrers", com apunta Céspedes. La solució urbanística sobre la qual es basteix el futur ecobarri és molt més agosarada que les propostes originals de l'administració. De fet, per què no instal·lar-hi mercats de carrer específics, com per exemple de productes biològics? Quant a l'edificació, la topografia del barri admet que s'hagi assajat un bon exercici d'arquitectura bioclimàtica, donat que un escalonament del terreny, cap a l'arc sud sud-est, redueix el problema de l'obstrucció solar entre edificis i afavoreix l'aprofitament de l'energia solar, tant de forma passiva com amb la instal·lació de panells i altres dispositius de captació solar, que almenys podran satisfer un 50% de les necessitats de calefacció. La construcció tindria el deure de fer oblidar el malson de l'aluminosi, amb una selecció de nous materials, harmònics amb l'habitant i respectuosos amb el cicle ecològic de producció. Així doncs, és l'hora de les estructures de fusta, ceràmica i ciments naturals (ciment puzolànic, calç hidràuli-

ca, ciment blanc); tancaments amb peces ceràmiques d'argila i termoargila, pedra natural, cartró guix o paper premsat; aïllaments de suro, biociment, heraklite (fibres de fusta reïnosa o guix, amb ciment) o arlita (argila expandida); impermeabilitzacions amb cobertes de teula de fang cuit, cobertes de pissarra, cauxú natural, hule i betun i asfalt naturals; canalitzacions de material ceràmic, gres, argila, polietilè, polibutilè, polipropilè o cauxú i revestiments amb fusta, suro, vernissos, pintures i pigments vegetals i minerals naturals, fibres naturals (cotó, llana, iute) sense acabats tòxics.

Trinitat Nova, poc motoritzada, pot ser una gran oportunitat per aconseguir una intermodalitat equilibrada amb transport públic, ciclistes i vianants. I a poc a poc: 15 km/h en zones tranquil·les; 30 km/h en el viari local i 50 km/h en les vies de connexió urbana.

El barri de les aigües. Trinitat Nova ha estat durant molt de temps centre de tractament i distribució d'aigua per a Barcelona, com ho testimonien els gegantins dipòsits construïts els anys 1915-1917, 10.000 m³ d'aigua que permeten

El barri barceloní de Trinitat Nova pretén invertir la imatge que l'ha estigmatitzat durant molt de temps. La solució urbanística sobre la qual es basteix el futur d'aquesta zona és fins i tot més agosarada que les propostes originals que en el seu dia va fer l'administració.

Ressons de la ciutat Jardí

L'aspiració a una ciutat del benestar és un vell somni de l'home. En l'època moderna, la revolució industrial deshumanitza l'urbanisme, i això fa reflexionar els pensadors. John Ruskin i William Morris, adscrits al moviment pre-rafaelita, adverteixen durant la segona meitat del XIX que l'urbanisme massificat de la nova era industrial és un atemptat contra el món natural i la cultura, i teoritzen sobre una ciutat jardí que amb el seu organicisme fuig de les estructures mecàniques i pretén superar l'oposició entre vida i natura.

A casa nostra, l'humanista Cebrià de Montoliu (1873-1923) va ser el principal propagandista d'aquest pensament regenerador. Montoliu, que s'afegeix al debat d'idees, planteja un urbanisme que és un mètode de descentralització ciutadana, cooperació, socialització, que a més adopta els aspectes benèfics de la vida al camp. La ciutat jardí, lamentablement, fou pervertida, davant la indignació de De Montoliu, pel Suburbi Jardí, l'antecedent de les urbanitzacions disperses actuals i que de fet tendien a fer créixer de forma desmesurada la ciutat.

Les idees organicistes van tenir un altre gran teòric en Alfonso Martínez Rizo, que als anys 30 demanava un nou urbanisme social, en què l'assentament humà havia de ser necessàriament condicionat per les possibilitats que oferís seu entorn natural, no només per limitar la densitat i la capacitat de creixement, sinó també per condicionar quins materials es farien servir per a la construcció i l'arquitectura dels edificis, que estaria en funció de principis d'ecoeficiència.

Lamentablement, en dècades posteriors i fins a l'últim quart de segle, la ciutat jardí va haver de cedir davant la ciutat lineal, supeditada als objectius productivistes. *J. G.*

JORDI PLÀ

Per les característiques de Trinitat Nova, poc motoritzada, és una gran ocasió per aconseguir una intermodalitat equilibrada amb transport públic, ciclistes i vianants. Aquesta zona també pot esdevenir un bon exemple d'arquitectura bioclimàtica, ja que l'escalonament del terreny afavoreix la penetració del sol. L'energia solar podria satisfer un 50% de les necessitats de calefacció, i reduir la dependència de l'electricitat convencional.

imaginar moltes possibilitats de gestió. Els enginyers hi preveuen un autèntic “manifest” de la nova cultura d'estalvi de l'aigua, amb l'aprofitament d'aigües pluvials per a reg alternatiu, un programa d'eficiència en l'ús —a casa, al jardí i al centre de treball— i una doble xarxa de sanejament d'aigües grises i negres. Un Museu de l'Aigua seria la referència cultural d'aquests nous usos. La riquesa en aigua permet, a més, mantenir el verd del barri, generós, i fins i tot potenciar-lo.

En l'àrea dels residus, la proposta és impulsar una recollida selectiva de residus domèstics, amb contenidors de paper, cartró, vidre, brossa orgànica i brossa inorgànica i una planta de compostatge a la muntanya.

Carlos Verdguer, urbanista de GEA 21, l'estudi que ha galvanitzat les propostes veïnals per a un nou barri, creu que “només una societat cohesionada pot ser sostenible”. Al seu entendre, el planejament sostenible que s'està duent a terme a Trinitat Nova descansa sobre tres principis clars: “integració de medi natural i artificial; estalvi de recursos energètics i materials, i oferir qualitat de vida quant a salut i benestar social.” I remarca: “Hem volgut evitar el risc de fer

un barri ecològic però que contribuís a la desigualtat social.” Afegeix que “de vegades, t'acusen de tenir una visió nostàlgica, separada del que és ara la ciutat moderna. Seria així si l'ecobarri no s'insereix en el teixit de la metròpoli”. Precisament, Verdguer creu que “una ciutat veritablement sostenible és una barreja d'usos —el comerç, l'oci, els serveis i la sanitat—, potenciant-hi els espais públics, que són els salons de la ciutat”. Una Trinitat Nova preocupada per detalls com ara que els arbres de les voreres tinguin fulla caduca, és a dir, sol per a l'hivern i ombra per a l'estiu. Com diu Verdguer, “si no mirem per on surt el sol, ningú s'asseurà en aquell banc”.

A Europa hi ha diversos exemples d'urbanisme guiat per la divisa de la sostenibilitat. L'exemple que actualment capta l'atenció dels professionals és el del barri de Kronsberg, a la ciutat alemanya de Hannover. El projecte del barri ha estat associat a l'Expo 2000 que es va celebrar en aquesta ciutat, com a mostra del que ha de ser la sostenibilitat a les ciutats al segle XXI. 6.000 residències, destinades a 15.000 habitants, un total de 122 hectàrees adequades sota estàndards ecològics. A més, el barri interpreta les

noves tendències en les relacions socials, tot afavorint que els ciutadans hagin de compartir els espais d'usos diversos. Kronsberg no s'ha acabat; hi ha la idea d'estendre'l per donar habitatge a 20.000 persones més. No parlem, doncs, d'una urbanització més del conjunt metropolitana, sinó d'una nova centralitat urbana.

Als Països Catalans, el camí cap a un urbanisme sostenible el va obrir l'arquitecte Javier Segarra, al capdavant de l'estudi Biotectura, amb el barri ecològic de la Vall d'Uixó (Castelló), un conjunt de 23 habitatges unifamiliars que conjumina els principis de la construcció ecològica, més centrada que els materials siguin innocus, i la bioclimàtica, que tindria en compte la morfologia del territori, el clima i l'orientació de les edificacions.

Javier Segarra recorda l'aposta que en subhasta pública un grup d'empreses va fer per un solar abandonat de la ciutat, "sense atractiu", però que podia servir per demostrar que es podia fer una altra construcció, en règim d'habitatge de protecció oficial. L'arquitecte creu que "la cosa va tenir mèrit, si tenim en compte que vam haver d'utilitzar molts materials nous, com l'ecosuro, el biobloc o la biofusta, que fins fa molt poc no s'han consolidat al mercat, i que per obtenir-los havies de fer una logística complicada".

Al parer de Segarra, "hi ha una gran demanda sense aflorar". A la Vall d'Uixó mateix ho ha pogut comprovar: amb l'anunci d'ampliació del barri a 250 habitatges més, ja han aparegut 50 interessats. Així mateix, creu que "per a les administracions públiques, promoure ecobarris té un doble avantatge, ja que poden imprimir el segell de sostenibilitat, -concepte que cada vegada resulta més atractiu per a la ciutadania- als habitatges de protecció oficial que estan obligats a construir". El Govern de Navarra ha obert una important línia de subvencions als promotors d'habitatges que edifiquin amb aquesta perspectiva. Respecte a projectes de renovació integral d'un barri Segarra creu que "sí, un suburbi pot transformar-se, amb criteris de bioconstrucció, en un barri de qualitat, però no et pots plantejar els objectius que pots concebre per a un barri de nova planta".

Jordi Garriga

Ara també

Plàstics i

Tetrabrics

**solament amb tu
podem anar a més!**

96.295.94.54
Línia Medi Ambient

AJUNTAMENT DE GANDIA
MEDI AMBIENT

Campanya de recollida selectiva de residus sòlids urbans a Gandia